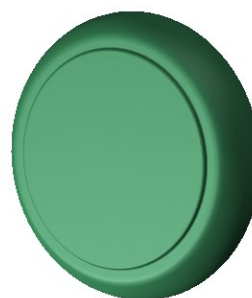
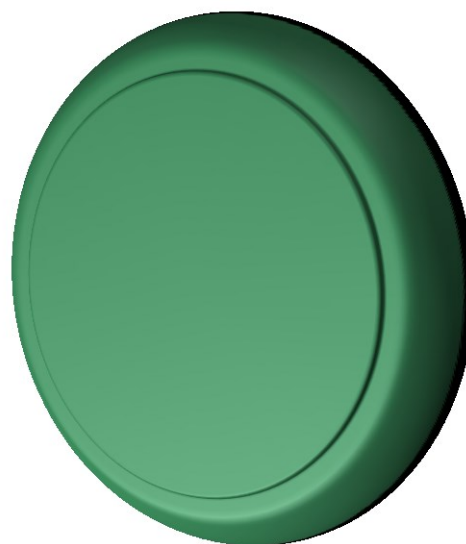

2020

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СЪВМЕСТИМОСТТА НА
ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ОКОЛНАТА
СРЕДА С ДОКЛАДА ЗА СТРАТЕГИЧЕСКА ЕКОЛОГИЧНА
ОЦЕНКА НА INTERREG-ИПП „ПРОГРАМАТА
ТРАНСГРАНИЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖ
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И РЕПУБЛИКА СЕВЕЛ
МАКЕДОНИЯ 2014 - 2020 Г.“ ПО ЛИНИЯ
ИНСТРУМЕНТА ЗА ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНА ПОМО

Interreg - IPA CBC
  CCI 2014TC1615CB006

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад за наблюдение е изготвен в съответствие с:

Доклад за Стратегическа екологична оценка на Interreg – ИПП Програма за трансгранично сътрудничество между Република България и Република Северна Македония за 2014 — 2020 г. по Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП II)

Директива 2001/42/ЕК относно оценката на въздействие на някои планове и програми върху околната среда (по-нататък Директивата за СЕО)

Приложимо законодателство на Република България:

- Закон за опазване на околната среда
- Закон за смекчаване на последиците от изменението на климата
- Закон за биологичното разнообразие
- Закон за защитените територии
- Закон за водите
- Закон за почвите
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за туризма
- Български национални разпоредби/постановления за условията и реда за оценка на съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с целите и целите на опазване на защитените зони (изменение, считано от 30.11.2012)
- Становище по екологична оценка № 7-5/2014 г на Министерство на околната среда и водите (МОСВ)

Приложимо законодателство на Република Северна Македония:

- Закон за качеството на въздуха
- Закон за опазване на околната среда
- Закон за водите
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за регистрация и надзор на земите
- Закон за селскостопанските земи
- Закон за застрояване на земите
- Закон за градско устройство и планиране
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за полезните изкопаеми

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Програмата е окончателно одобрена на 5 август 2015 с Решение № С (2015) 5653 на Европейската комисия.

През 2020 г. е изпълнена процедура по изменение и актуализиране на Програмата за добавяне на базови и целеви стойности на показателите за резултати в контекста на текущото изпълнение на финансираните проекти и рамката за изпълнението в съответствие с чл. 34, ал. 1 от Регламент за изпълнение (ЕС) 447/2014 и чл. 8, ал. 2, б. „б“, подточка v) от Регламент (ЕС) 1299/2013. Извършеното изменение не оказва влияние върху предвидените за изпълнение приоритети и дейности, съответно не изисква изготвяне на нов доклад за стратегическа екологична оценка и ново становище по екологична оценка на МОСВ.

Първата покана за набиране на проектни предложения е публикувана на 25 септември 2015 г. В периода 2016 - 2017 са сключени 48 договора за субсидия на обща стойност 10 335 473 евро. Всички проекти са завършили успешно до и през 2019 г., като за тях е извършена екологична самооценка, съответно в края на календарната година и при завършване на проекта с финалния отчет. При нито един от проектите не се наблюдават непредвидени или неблагоприятни въздействия върху елементите на околната среда. Ефектите от изпълнените проекти са по-скоро положителни и благоприятни спрямо екологичната система, а в съответните случаи на липса на директно и индиректно въздействие върху материалната среда – неутрални. Финансираните инвестиционни проекти с компонент строително-монтажни дейности, са изпълнени и въведени в експлоатация при стриктно спазване на европейското и съответното национално законодателство, включително специфични правила и норми, свързани с балансирано ползване на природните ресурси и опазване елементите на околната среда.

Втората покана за набиране на проектни предложения е публикувана на 09.02.2018 г. Общата сума на Поканата за набиране на проектни предложения е 6 917 631,00 евро. През втората половина на 2019 г. са подписани 17 проектни предложения на обща стойност 5 110 607,73 евро, както следва:

- Приоритетна ос 1 "Околна среда" – 5 инвестиционни договора и 1 договор от типа „меки мерки“ на обща стойност 2 100 656,64 евро;
- Приоритетна ос 2 "Туризм" – 5 инвестиционни договора и 3 договора от типа „меки мерки“ на обща стойност 2 673 926,38 евро;
- Приоритетна ос 3 – Конкуренетоспособност са предложени за финансиране 3 проектни предложения от типа „меки мерки“ на обща стойност 358 023,71 евро.

Допълнително, в резултат от акумулирани средства, в края на 2020г и началото на 2021г са сключени договори за финансиране на 8 проектни предложения от резервния списък от проекти, както следва:

- Приоритетна ос 1 "Околна среда" – 4 инвестиционни договора и 2 договора от типа „меки мерки“ на обща стойност 1 777 040,09 евро;
- Приоритетна ос 2 "Туризм" – 2 инвестиционни договора на обща стойност 917 800,92 евро.

Финансираните инвестиционни проекти по поканата с компонент строително-монтажни дейности, са в процес на изпълнение, при стриктно спазване на европейското и съответното национално законодателство, включително специфични правила и норми, свързани с балансирано ползване на природните ресурси и опазване елементите на околната среда.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА МЕРКИТЕ И ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО НАМАЛЯВАНЕ И ЕЛИМИНИРАНЕ НА ВЪЗМОЖНИТЕ НЕГАТИВНИ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА ПРОГРАМАТА

В съответствие с точка I "Мерки и условия за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от прилагането на програмата" от Становището по екологична оценка на МОСВ, в проектните предложения трябва да са изпълнени следните изисквания:

1. Планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, предмет на Програмата за трансгранично сътрудничество Република България - Република Северна Македония за 2014 — 2020 г. по Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП II), попадащи в обхвата на приложенията към ЗООС или извън тях, както и под разпоредбите на чл. 31 от ЗБР, подлежат на оценка за съвместимостта им с предмета и целите на опазване на защитените зони и могат да бъдат одобрени само след решение/становище по ОВОС/ЕО/ОС за одобряване/съгласуване, при съобразяване с препоръките в извършените оценки, както и с условията, изискванията и мерките, постановени с решението/становището.
2. Развитието на туризма следва да е съобразено с капацитета на рекреационно натоварване на територията, като се осигурят подходящо отвеждане и пречистване на отпадъчните води и управление на отпадъците.
3. Разработката на туристически пакети по Приоритетна ос 2 следва да отчита, че дейности като излети „сафари“, трасета „офруд“ за наблюдение на редки и застрашени животински видове не са допустими, тъй като водят до значителни увреждания на околната среда и в частност – биологичното разнообразие.

Взимайки под внимание изложените по-горе препоръки, УО включва всички от тях в Насоките за кандидатстване по поканите за набиране на проектни предложения, а именно:

- От всички инвестиционни предложения се изисква да представят положителна оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС) или становище, издадено от компетентен орган, от което да е ясно, че оценка за въздействието върху околната среда не се изисква съгласно националното законодателство.
- Всички инвестиционни дейности следва да бъдат в съответствие с приложимото национално законодателство за съответния вид строителни и монтажни работи (включително тези, свързани с развитието на туризма);

- Дейности, като "сафари" туризъм, „извън маршрути" (оф роуд) проследяване за наблюдение на редки и застрашени видове" са включени в списъците на недопустими дейности за всички приоритетни оси.

В допълнение, в случай на изпълнение на инвестиционни дейности в рамките на територии със специален статут на защита (съгласно Закона за защитените територии, Закона за биологично разнообразие, Екологична мрежа „Натура 2000“ и т.н., както и по Закона за културно наследство) се изисква задължително от кандидатите да предоставят цялата необходима документация (разрешения, съгласия, удостоверения, становища и др.), съгласно съответните приложими разпоредби на националното законодателство.

На *етап кандидатстване* по Втора покана, всички финансирани и предложените за финансиране от резервния списък инвестиционни проекти, които предвиждат в обхвата си изпълнение на строително-монтажни работи (СМР), са представили необходимите документи, издадени от съответните компетентни органи (съгласно приложимото национално законодателство), от които е видно, че не съществува възможност за негативен ефект върху околната среда и човешкото здраве.

За останалата част от проектите –от типа „меки мерки“, 7 броя финансирани проекти, и 2 допълнително одобрени за финансиране по Втората покана за подаване на предложения, които не предвиждат изпълнение на СМР в обхвата на дейностите си, не са приложими изискванията за положителни становища по ОВОС / становище от компетентните институции по опазване на околната среда.

По време на *оценителния процес* и на проектните предложение по Втората покана, съвместимостта на всяко проектно предложение с посочените по-горе общи и специфични изисквания е надлежно проверена от оценителите и само проектите, които покриват горепосочените критерии, са предложени и одобрени за финансиране.

За финансираните проекти по Втора покана, завършили периода на изпълнение през 2020г. са изработени самооценки на очакваните екологични последици от предвидените в проектите дейности, по отношение на шестте въпроса, касаещи околната среда (въздух и климат; биоразнообразие, фауна и флора; води; почви; население и човешко здраве; култури / природно наследство и ландшафт). За целите на самооценката беше използван въпросникът, заложен в раздел 10.2 от доклада за ЕО, а резултатите са сравнени с очакваните последици за съответната Специфична цел според доклада за ЕО.

Изпълняваните проекти през периода на 2020 г. по Втора покани по Специфичните цели (СЦ) на Програмата са както следва:

- Специфична цел 1.1. „Опазване на околната среда и устойчиво използване на природните ресурси в трансграничния регион“ – 1 проект от типа „меки мерки“;

- Специфична цел 1.2. „Предотвратяване и смекчаване на последиците от природни и причинени от човека бедствия с трансграничен характер и въздействия“ – 5 инвестиционни проекти;
- Специфична цел 2.1. „Увеличаване на туристическия потенциал в региона чрез сътрудничество за по-добро опазване и устойчиво използване на природното и културното наследство“ – 5 инвестиционни проекта;
- Специфична цел 2.2. „Подобряване на конкурентоспособността на туристическото предлагане на региона“ – няма финансирани проекти;
- Специфична цел 2.3. „Насърчаване на сътрудничеството в областта на устойчивия туризъм“ – 3 проекти от типа „меки мерки“;
- Специфична цел 3.1. „Подобряване на конкурентоспособността на бизнеса от региона“ – 3 проекти от типа „меки мерки“.

От гореизброените проекти финансирани по Втората покана 7 проекта / тип „меки мерки“/ са финализирани в края на 2020г, а останалите 10 инвестиционни проекти са в процес на изпълнение и ще приключат с изпълнението си в средата на 2021г.

Таблицата по-долу представя обобщена информация относно извършената от бенефициерите самооценка на финалния етап на изпълнение на 7 проекта тип „меки мерки“ и самооценка извършена в края на 2020 г. за 10 проектите в изпълнение през 2020 , вкл. и където е приложимо, всякакви констатации и предприети мерки за смекчаване на отрицателните въздействия върху околната среда и човешкото здраве.

ПОДРОБНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА САМООЦЕНКА НА ПРОЕКТИТЕ ПО ПРИОРИТЕТНИ ОСИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

ПО / СЦ	Околна среда (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Очаквани последиви в зависимост от ЕО	Брой проекти с очаквани последици				Коментари / бележки / предприетите мерки
			Положителн и (+) екологични последиви	Неутрални (0) екологични последиви	Негативни (-) екологични последиви	Както положителни , така и отрицателни (+/-)	
ПО 1 СЦ 1.1 – 1 бр. проект	Въздух и Климат	+	0	1	0	0	По проектът, финансиран по СЦ 1.1, се отчитат неутрални екологични последици върху въздуха и климата, тъй като в проекта не са включени дейности, които влияят на този компонент,
	Биоразнообразие, фауна и флора	+	0	1	0	0	Проектът по СЦ 1.1 няма въздействие върху биоразнообразието, фауната и флората, тъй като в него не са включени дейности, влияещи върху биологичното разнообразие, фауната и флората.
	Води	+	0	1	0	0	Проектът по СЦ 1.1 отчита неутрален ефект върху компонента вода, тъй като този проект не включва никакви дейности, оказващи влияние върху водите.
	Почви	+	1	0	0	0	Финансираният проект отчита дългосрочен ефект на положително въздействие върху почвите, разработвайки иновативни методи и стандарти за оценка на замърсяването, мониторинг и картографиране на съществуващите и потенциални замърсени участъци с цел по-добра и навременна реакция на местните власти. Проектът осигури основно полево оборудване и общо обучение за по

ПО / СЦ	Околна среда (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Очаквани последиви в зависимост от ЕО	Брой проекти с очаквани последици				Коментари / бележки / предприетите мерки
			Положителн и (+) екологични последиви	Неутрални (0) екологични последиви	Негативни (-) екологични последиви	Както положителни , така и отрицателни (+/-)	
							добра ефективност на управлението на ресурсите по отношение на почвите.
	Население и човешко здраве	+	0	1	0	0	Реализирания проект отчита неутрално въздействие по този компонент, тъй като не е включвал дейности, влияещи върху населението и човешкото здраве.
	Културно / Природно наследство и ландшафт	+	0	1	0	0	Проектът, финансиран по СЦ 1. няма пряко влияние върху културното/ природното наследство и проблемите на ландшафта.
ПО 1 СЦ 1.2 – 5 бр. проекти	Въздух и Климат	+	5	0	0	0	Пет инвестиционни проекта са финансирани по СЦ 1.2. В края на изпълнението на проектите се очакват да бъдат изпълнени дейности които косвено ще имат положително влияние върху замърсяването на въздуха и климата, чрез намаляването на отлаганията на въглеродни емисии. По проектите се предвижда: създаването на групи от доброволци за справяне с горските пожари и повишаване на информираността и превенцията при справянето с горските пожари, което от своя страна ще допринесе за намаляването на замърсяването на въздуха и негативните тенденции от промяната на климата; намаляване потреблението на електроенергия

ПО / СЦ	Околна среда (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Очаквани последиви в зависимост от ЕО	Брой проекти с очаквани последици				Коментари / бележки / предприетите мерки
			Положителн и (+) екологични последиви	Неутрални (0) екологични последиви	Негативни (-) екологични последиви	Както положителни , така и отрицателни (+/-)	
							чрез изграждане на фотоволтаична инсталация на покрива на обществена сграда /болница/, което респ. ще води до намаляване на емисиите от парникови газове; извършване на залесяване на коритата на реките. Чрез съвместни събития ще се повиши обществената информи-раност за измененията на климата и бъдещото въздействие върху човешкото здраве.
	Биоразнообразие, фауна и флора	+	2	3	0	0	При два от проектите се отчита позитивно въздействие за задълбочаване екологичните познания на подрастващите и широката общественост, за опазване на биоразнообразието, фауната и флората в трансграничния регион. Финансираните инвестиционни проекти третираат корекционни мерки на речните корита за превенция от наводнения и защита при аварийни ситуации като горски пожари и др., на прилежащите урбанизирани и природни територии. Строителните дейности се извършват съгласно националното законодателство, при оптимално опазване на речните екосистеми. Очакват се положителни ефекти и

ПО / СЦ	Околна среда (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Очаквани последиви в зависимост от ЕО	Брой проекти с очаквани последици				Коментари / бележки / предприетите мерки
			Положителн и (+) екологични последиви	Неутрални (0) екологични последиви	Негативни (-) екологични последиви	Както положителни , така и отрицателни (+/-)	
							последиви за опазване на локалното биоразнообразие.
	Води	+	2	3	0	0	При три от проектите ще бъдат изпълнени мерки за предотвратяване на наводнения, като два от тях са отчели пряко позитивно въздействие върху подобрието на екологичното състоянието на водните обекти, в дългосрочен план. Дейностите за публичност и осведоменост, ще допринесат за насърчаване на отговорното поведение на обществеността и включването на гражданите в устойчиво използване на водата. Три от проектите отчитат неутрално въздействие върху този компонент.
	Почви	+	2	3	0	0	Два от проектите се очаква да окажат позитивен ефект върху опазването на функционалността на почвите извън урбанизираните територии. При останалите три се отчита неутрално влияние.
	Население и човешко здраве	+	4	1	0	0	За финансираните пет проекта, при четири се очаква позитивно въздействие върху населението и човешкото здраве, предвид, това, че наводненията и пожарите причиняват материални щети и са източник на потенциално

ПО / СЦ	Околна среда (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Очаквани последиви в зависимост от ЕО	Брой проекти с очаквани последици				Коментари / бележки / предприетите мерки
			Положителни (+) екологични последиви	Неутрални (0) екологични последиви	Негативни (-) екологични последиви	Както положителни , така и отрицателни (+/-)	
							разпространение на зарази. Един от проектите отчита неутрално въздействие върху този компонент.
	Културно / Природно наследство и ландшафт	+	1	4	0	0	Един от проектите ще има положителен ефект върху културното / природното наследство и ландшафта чрез инвестиционните дейности по проекта, както и чрез дейностите за публичност и осведоменост, които ще допринесат за насърчаване на отговорното поведение на обществеността, повишаване на образованието и осведомеността относно опазването на културното / природното наследство и ландшафта. При останалите четири от проекта се отчита неутрално въздействие.
ПО 2 СЦ 2.1 – 5 бр. проекти	Въздух и Климат	+/-	1	4	0	0	Един проект ще окаже положително въздействие върху климатичните условия чрез прилагане на мерки за подобряване на енергийната ефективност на две обществени сгради намиращи се в трансграничния регион. При останалите четири проекта се отчита неутрално въздействие върху въздуха и климата.
	Биоразнообразие, фауна и флора	+/-	0	5	0	0	Проектите предвиждат мерки, насочени предимно към развитието на устойчив туризъм и не засягат

ПО / СЦ	Околна среда (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Очаквани последстви в зависимост от ЕО	Брой проекти с очаквани последици				Коментари / бележки / предприетите мерки
			Положителн и (+) екологични последиви	Неутрални (0) екологични последиви	Негативни (-) екологични последиви	Както положителни , така и отрицателни (+/-)	
							въпроси, свързани с биоразнообразие, фауна и флора.
	Води	+/-	0	5	0	0	Проектите предвиждат мерки, насочени предимно към развитието на устойчив туризъм и не засягат въпроси, свързани с водите.
	Почви	+/-	0	5	0	0	Проектите предвиждат мерки, насочени предимно към развитието на устойчив туризъм и не засягат въпроси, свързани с почвите.
	Население и човешко здраве	+/-	0	5	0	0	Проектите не предвиждат дейности, свързани с население и човешко здраве, и съответно не биха имали директно въздействие по този въпрос.
	Културно / Природно наследство и ландшафт	+/-	4	1	0	0	При четири от проектите се изпълняват дейности пряко насочени към защита на културното/ природното наследство и ландшафта, поради което се очаква положително въздействие по този компонент. Проектите ще имат ефект върху опазването и възстановяването на културното и природното наследство чрез редица инвестиционни мерки. В дългосрочен план се очаква да имат ефект върху насърчаването на устойчивото използване на природните ресурси за устойчив туризъм. В проектите са засегнати

ПО / СЦ	Околна среда (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Очаквани последиви в зависимост от ЕО	Брой проекти с очаквани последици				Коментари / бележки / предприетите мерки
			Положителн и (+) екологични последиви	Неутрални (0) екологични последиви	Негативни (-) екологични последиви	Както положителни , така и отрицателни (+/-)	
							мерки за опознаване на уникалната природа и култура на региона, социализиране, опазване и надграждане. При един проект се отчита неутрално въздействие върху културното / природно наследство и ландшафт.
ПО 2 СЦ 2.2 - 0 бр. проекти	Въздух и Климат	0	0	0	0	0	Няма финансирани проекти по ПО 2, СЦ 2.2.
	Биоразнообразие, фауна и флора	0	0	0	0	0	Няма финансирани проекти по ПО 2, СЦ 2.2.
	Води	0	0	0	0	0	Няма финансирани проекти по ПО 2, СЦ 2.2.
	Почви	0	0	0	0	0	Няма финансирани проекти по ПО 2, СЦ 2.2.
	Население и човешко здраве	0	0	0	0	0	Няма финансирани проекти по ПО 2, СЦ 2.2.
	Културно / Природно наследство и ландшафт	0	0	0	0	0	Няма финансирани проекти по ПО 2, СЦ 2.2.
ПО 2 СЦ 2.3 – 3 бр. проекти	Въздух и Климат	0	0	3	0	0	Всичките три проекта се отчита неутрално въздействие върху въздуха и климата.
	Биоразнообразие, фауна и флора	+	0	3	0	0	При всичките три проекта се отчита неутрално въздействие върху биоразнообразието, фауната и флората.
	Води	+	0	3	0	0	Пректите не предвиждат дейности, свързани с водите и съответно се

ПО / СЦ	Околна среда (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Очаквани последиви в зависимост от ЕО	Брой проекти с очаквани последици				Коментари / бележки / предприетите мерки
			Положителн и (+) екологични последиви	Неутрални (0) екологични последиви	Негативни (-) екологични последиви	Както положителни , така и отрицателни (+/-)	
							отчита неутрално въздействие по този компонент..
	Почви	+	0	3	0	0	При всичките три проекта се отчита неутрално въздействие върху почвите.
	Население и човешко здраве	0	0	3	0	0	При всичките три проекта се отчита неутрално въздействие върху населението и човешкото здраве.
	Културно / Природно наследство и ландшафт	+	2	1	0	0	При два от проектите се отчита позитивно въздействие спрямо културно / природно наследство и ландшафт чрез кампании за повишаване на осведомеността и популяризиране на културно-историческото наследство на трансграничния регион, както и се повиши осведомеността на заинтересованите страни за нови модели на жизнеспособни и благоприятни за наследството дейности в туристическия сектор и тяхното използване. Един от проектите има неутрален ефект.
ПО 3 СЦ 3.1 – 3 бр. проекти	Въздух и Климат	+	0	3	0	0	При всичките три проекта се отчита неутрално въздействие върху въздуха и климата.
	Биоразнообразие, фауна и флора	+	0	3	0	0	При всичките три проекта се отчита неутрално въздействие върху биоразнообразието, фауната и

ПО / СЦ	Околна среда (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Очаквани последиви в зависимост от ЕО	Брой проекти с очаквани последици				Коментари / бележки / предприетите мерки
			Положителн и (+) екологични последиви	Неутрални (0) екологични последиви	Негативни (-) екологични последиви	Както положителни , така и отрицателни (+/-)	
							флората.
	Води	+	0	3	0	0	При всичките три проекта се отчита неутрално въздействие върху водите.
	Почви	+	0	3	0	0	При всичките три проекта се отчита неутрално въздействие върху почвите.
	Население и човешко здраве	+	0	3	0	0	При всичките три проекта се отчита неутрално въздействие върху населението и човешкото здраве.
	Културно / Природно наследство и ландшафт	+	1	2	0	0	Един проект има положителен ефект върху културното / природно наследство и ландшафта. Всички дейности насърчават оптималното и ефективно използване на ресурсите, без да нарушава околната среда, събитията повишават осведомеността на участниците и обществото за защита на околната среда чрез иновации (напр. екологични практики, използване само на местни ресурси, храни и материали, намаляване и използване на отпадъци като ресурс и т.н.). Останалите два проекта имат неутрално въздействие върху културното / природно наследство и ландшафт.

РЕЗЮМЕ на очакваните последици по шестте въпроса за оценка на екологичното съответствие на проектните предложения на база подадени от Водещите партньори контролни листове за проверка на съвместимостта

ОБЩО	Въздух и климат	Биоразнообразие, Фауна и Флора	Води	Почви	Население и човешко здраве	Културно/Природно наследство и ландшафт
+	6	2	2	3	4	8
-	0	0	0	0	0	0
0	11	15	15	14	13	9
+/-	0	0	0	0	0	0

РЕЗЮМЕ на отговорите по оценка на екологичното съответствие на проектните предложения, на база на подадените от Водещите партньори контролни листове за проверка на съвместимостта:

ОКОЛНА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Въпроси относно околната среда / индикатори	Отговори / Коментари
Въздух и климат	Ще се отразят ли проектите върху намаляване замърсяването на въздуха?	Проектите с инвестиции за инсталиране на мощности от ВЕИ и прилагане на мерки за енергийна ефективност и промяна на горивото на отоплителните инсталации в публичните сгради ще намали потреблението на електрическа енергия с което ще окаже положително въздействие /намаляване/ замърсяването на въздуха. Чрез закупуването на оборудване, по един от проектите, за реагиране при горски пожари ще се гарантира предотвратяване на замърсяване на въздуха. По друг проект ще се извърши залесяване на коритата на реките. Проектите от ПО 1 чрез различни „меки мерки“, свързани с екологичното възпитание на подрастващите, информационни кампании, изготвяне на стратегии за климатичните промени, както и повишаване на управленския капацитет, ще имат дългосрочен ефект по отношение на опазването на елементите на околната среда.
	Ще се отразят ли проектите върху намаляване на емисиите на парниковите газове?	Проектите по СЦ 1.1 с мерки за повишаване на енергийната ефективност и намаляване потреблението на енергия, както и подобряване на местното устойчиво енергийно планиране ще допринесат за постигане на предвидените резултати и за намаляване емисиите на парниковите газове в дългосрочен план. По един от проектите се предприемат мерки за залесяване около коритата на две реки в България и Северна Македония, което също ще помогне за намаляване на емисиите на парникови газове.

ОКОЛНА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Въпроси относно околната среда / индикатори	Отговори / Коментари
	Ще се отразят ли проектите върху насърчаване употребата на природосъобразен транспорт?	Няма проекти, одобрени за финансиране по втората покана, които да са с дейности, свързани с транспортна инфраструктура, затова не се очаква да има ефект върху насърчаване на употребата на природосъобразен транспорт.
	Ще имат ли проектите въздействие върху поощряването на управление на борбата с горски пожари и предотвратяването им?	По втората покана е финансиран проект, по който се предвижда закупуване на оборудване за реагиране при аварийни ситуации - модул „Горски пожар” за превенция и борба с горските пожари. По друг проект се определят общи мерки за адаптиране и смекчаване на последиците от изменението на климата и за насърчаване на управлението и предотвратяването на горските пожари.
	Ще имат ли проектите въздействие върху поощряването на отговорно отношение на публичността чрез участие на гражданите в борбата с климатичните промени?	По втората покана има няколко проекта, които са насочени към: проучване на възможностите за съвместно трансгранично сътрудничество, широка информираност и обучение на обществеността (посредством разработването съвместен план, учебник с игри, семинари, брошури, интернет-платформи и др. атрактивни форми) с цел намаляване на риска, повишаване осведомеността и отговорно отношение към климатичните промени и повишаване на капацитета за реакция при кризисни ситуации.
Биоразнообразие, фауна и флора	Ще имат ли проектите въздействие спрямо опазване на биоразнообразието, хабитати и екосистеми?	Няма проекти с директно въздействие спрямо опазване на биоразнообразието, хабитати и екосистеми. В рамките на един проект по СЦ 1 ще бъде доставено оборудване за реакция при кризисни ситуации с 2 модула - „Горски пожар“ и „Наводнение“. Това оборудване ще гарантира справяне с вече настъпили бедствия и предотвратяване на по-нататъшни такива. Така ще бъде предотвратено унищожаването на биоразнообразието и екосистемите. По друг проект ще бъдат предприети мерки (засаждане на дървета, чистене на боклуци в района и др.), които също ще

ОКОЛНА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Въпроси относно околната среда / индикатори	Отговори / Коментари
		окажат влияние за запазване биоразнообразието, местообитания и екосистеми.
	Ще имат ли проектите въздействие върху намаляване на загубите в биоразнообразието?	Няма инвестиционни проекти, които са ситуирани в защитени територии или зони с висока консервационна значимост. След изпълнение на проектните дейности, косвено ще се повлияе на намаляването на загубите на биологично разнообразие.
	Ще имат ли проектите въздействие върху подкрепата за отговорно отношение на обществото чрез участие на граждани в защитата на биоразнообразие и природни територии?	Проектите по ПО 1 предвиждат дейности, насочени към комплексно опазване на околната среда. Изпълнението на различни „меки мерки“ по проектите (провеждането на кръгли маси, открити работни срещи по изменението на климата, разработването на ръководства) ще има положителен ефект върху насърчаването на отговорно обществено поведение за защита на биологичното разнообразие и природните зони.
	Ще имат ли проектите въздействие спрямо насърчаване на туризъм, който би осигурил високо ниво на опазване на природата?	По проектите по ПО 2 са изпълнени дейности за насърчаване на туризма, при балансирано натоварване на територията и природосъобразно използване на ресурсите.
Води	Ще имат ли проектите въздействие по подобряване на екологичното и химическо състояние на водните обекти?	Проектите по СЦ 1.2 са свързани с подобряване на физическото и екологичното състояние на речните системи, водни обекти и водни ресурси, чрез регулирането на речните корита и мерките за озеленяване и залесяване.
	Ще имат ли проектите въздействие върху подкрепата за устойчива употреба на водни ресурси?	По Втора покана не са финансирани проекти, свързани с устойчива употреба на водните ресурси.
	Ще имат ли проектите въздействие върху насърчаването на устойчив туризъм насочен към опазване на водни ресурси?	По Втора покана за подаване на предложения няма проекти които да въздействат върху насърчаването на устойчив туризъм насочен към опазване на водни ресурси.
	Ще имат ли проектите въздействие върху поощряване на отговорното отношение на обществеността чрез участие	Мерките, свързани с екологичното възпитание на подрастващите и мероприятията по публичност и

ОКОЛНА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Въпроси относно околната среда / индикатори	Отговори / Коментари
	на гражданите в устойчиво потребление на водата?	осведоменост посветени на опазване на околната среда и устойчивото развитие, поощряват отговорното отношение на обществеността в устойчиво потребление на водата.
Почва	Ще имат ли проектите въздействие спрямо опазването на състоянието на почвата?	<p>По проект по СЦ 1.1. се разработи иновативен инструмент, за подобряване на стандартните методологии и процедури по отношение на опазването на почвата, чрез идентифициране и наблюдение на замърсени територии и защитени от природата зони. Продуктите от изпълнението на проекта (Пътна карта за скрининг на магнитна възприемчивост за разработване и внедряване на нова методология за идентификация и мониторинг на замърсени почви, 2 национални доклада представящи резултатите от полевите измервания на магнитната възприемчивост на почвите, 2 дългосрочни планове за мониторинг в трансграничните региони за запазването на почвената функционалност, анализ на оценката с включени дейности, събития и различни инструменти) са насочени към опазване на околната среда и опазване на почвата.</p> <p>По проект по СЦ 1.2 ще бъдат проведени мерки за залесяване около коритата на две реки в Република България и Република Северна Македония, за да се предотвратят рискове от ерозия.</p> <p>По друг проект по СЦ 1.2. се предвижда доставка на оборудване за реакция при кризисни ситуации - модул „Горски пожар”, с което ще се предприемат действия за гасене на пожари, за предотвратяване на замърсяване на почвата и намаляване на нейната функционалност.</p>
	Ще имат ли проектите въздействие спрямо подкрепата за устойчива употреба на почвени ресурси?	Проект по СЦ 1.1. допринесе за използването на нов (по-бърз и по-евтин от традиционния) подход за проверка на околната среда. Мониторинг на почвите се осъществява

ОКОЛНА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Въпроси относно околната среда / индикатори	Отговори / Коментари
		<p>чрез иновативна методология, разработена като пилотен инструмент. Тази дейност осигури необходимото полево оборудване, обучение и обмен на ноу-хау между участниците в проекта, разработване на стандартен протокол за прилагане на магнитната методология при картографиране на замърсените почви.</p> <p>Всички елементи на оборудването, закупени в рамките на проекта и могат да се използват за дългосрочен мониторинг на замърсяването на почвата.</p>
	<p>Ще имат ли проектите въздействие върху поощряването на устойчив туризъм спрямо опазване на земите?</p>	<p>По Втора покана не са финансирани проекти, по които да има дейности, отнасящи се за устойчив туризъм, насочен към опазване на земите и по тази причина не се очаква да има принос в този аспект.</p>
	<p>Ще имат ли проектите въздействие върху насърчаването на отговорно отношение от страна на обществото чрез повишаване на осведомеността и образоваността?</p>	<p>Основният резултат от изпълнения проект по СЦ 1.1 е оценка на специфичните нужди на региона чрез картографирането на съществуващите и потенциалните замърсявания на почвата. Това допринесе за по-голяма информираност за състоянието на почвените ресурси в партньорските страни и за подобрена ефективност на управлението на ресурсите по отношение на почвите. Въстъпителните обучения осигуриха широко познание и разбиране на мониторинга на почвата и обектите на замърсяване на почвата.</p>
<p>Население и човешко здраве</p>	<p>Ще имат ли проектите въздействие върху намаляването на болести причинени от природни бедствия?</p>	<p>Отчитайки факта, че наводненията и горските пожари причиняват материални щети и са предпоставка за разпространяване на болести, проектите по СЦ 1.2, отнасящи се до прилагане на защитни мерки при наводнения и горски пожари ще окажат непряко позитивно въздействие върху човешкото здраве.</p>
	<p>Ще имат ли проектите въздействие спрямо поощряването на контрола върху здравни рискове и</p>	<p>Реконструкцията на речните корита, включени в проекти по СЦ 1.2 ще осигурят предотвратяване и смекчаване на</p>

ОКОЛНА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Въпроси относно околната среда / индикатори	Отговори / Коментари
	<p>бедствия причинени от околната среда?</p>	<p>природни бедствия с трансгранично измерение и въздействие. Съвместните обучения по проектите ще изградят капацитет и ще повишат осведомеността на местното население с акцент върху предотвратяването на риска. Всички мерки ще доведат до повишаване на безопасността на местното население чрез намаляване на риска от животозастрашаващи бедствия, избягване на наводнения на природни зони по реките и удавени животни, които са предпоставка за разпространение на болести, в т.ч. на стотици километри от действителната наводнена зона.</p>
	<p>Ще имат ли проектите въздействие върху поощряване на предотвратяване и управление на риск от природни и причинени от човешка дейност бедствия?</p>	<p>Някои от проектите по СЦ 1.2 отнасящи се за предотвратяване и управление на риска от природни и причинени от човека бедствия ще окажат позитивно въздействие върху тези проблеми. В рамките на проекта се предвиждат мерки и кампании за адекватни реакции на публичните органи и широката общественост, в случай на пожари и наводнения.</p>
	<p>Ще имат ли проектите въздействие спрямо поощряване на устойчивото управление на отпадъци с цел опазване на човешкото здраве?</p>	<p>По Втора покана не са финансирани проекти, които да имат пряко въздействие и ефект върху устойчивото управление на отпадъци с цел опазване на човешкото здраве.</p>
	<p>Ще имат ли проектите въздействие спрямо подпомагането на природосъобразно поведение сред обществото чрез участие на граждани в решаването на проблеми свързани с околната среда?</p>	<p>Някой от проектите по СЦ 1.2 включват дейности за публичност и осведоменост, които ще допринесат за насърчаване на отговорното поведение на обществеността в решаването на проблеми свързани с околната среда. Предвидени са обучения за съвместно справяне с общите проблеми на трансграничната зона, свързани с решения за управление, предотвратяване и намаляване на бедствия по кооперативен начин.</p>
<p>Културно / Природно наследство и ландшафт</p>	<p>Ще имат ли проектите въздействие спрямо защитата и възстановяването на културно и природно наследство?</p>	<p>Повечето от финансираните проекти по Втора покана включват дейности, пряко отнасящи се до защитата на</p>

ОКОЛНА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Въпроси относно околната среда / индикатори	Отговори / Коментари
		<p>природното и културното наследство, включително утвърждаване на отговорното отношение на обществото към съхраняването на природните и културни ценности и завещаването им на бъдещите поколения. По проект по СЦ 2.1 се възстановяват емблематични за туристите в региона културно-исторически паметници, които са тясно свързани с установяването на устойчиви условия за културен туризъм, с ясен и пряк трансграничен ефект. Други проектите включват дейности, които непряко допринасят в дългосрочен аспект за защита на културното и природното наследство, респективно ландшафти.</p>
	<p>Ще имат ли проектите въздействие върху подкрепа на устойчиво управление и планиране на културен и природен ландшафт?</p>	<p>Повечето проекти по СЦ 2.1 и СЦ 2.3 включват дейности, пряко свързани с подкрепа на местните власти и заинтересованите страни за устойчиво планиране и управление на културни и природни ландшафти, в контекста на балансираното и природосъобразното развитие на територията. По проект по СЦ 2.1 се извършва консервация на емблематични сгради в населените места и същевременно адаптиране към нови функции за превръщането им в общински културни обекти, осигуряващи място за разнообразни културни събития и инициативи, в т.ч. с подобрен достъп на хората с увреждания до сградите. Проекти по СЦ 2.1 включват инвестиции в подобряване на туристическата инфраструктура и социализация на две църкви- паметници на културата в трансграничния регион..</p>
	<p>Ще имат ли проектите въздействие върху подкрепата за устойчива употреба на природни ресурси спрямо устойчив туризъм?</p>	<p>Повечето от проектите по СЦ 2.3 имат въздействие върху подкрепата за устойчива употреба на природни ресурси спрямо устойчив туризъм, чрез различни инструменти (електронна библиотека, уеб портал, съвместен културен календар в трансграничния регион и др.) за популяризиране</p>

ОКОЛНА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Въпроси относно околната среда / индикатори	Отговори / Коментари
		на богатото нематериално културно наследство с цел по-нататъшното му използване за целите на развитието на туризма в трансграничния регион.
	Проектите ще имат ли въздействие върху подкрепата за отговорно отношение от страна на обществото чрез повишаване на осведомеността и образоваността спрямо защита и опазване на наследство и ландшафт?	Планираните информационните кампании по проектите от ПО 2 ще допринесат за повишаване на осведомеността и познанията на широката общественост за значението на богатото културно-историческо наследство и за опазването на природата.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА МЕРКИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ ВЪРХУ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Таблицата по-долу дава обобщена информация за степента на изпълнение на показателите за ЕО в рамките на програмата, както е представено в раздел 10.1 на доклада за ЕО.

омер на изходен показател	Индикатор / Показател (наименование на индикатора)	Мерна единица	Целева стойност (2023)	Годишна стойност								Източник на информацията
				2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
ИП 1.1.1	Брой подпомогнати инвестиции в подобряване на условията на околната среда в географския район на програмата	Брой	22	0	0	22	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 1.1.2	Брой защитени природни територии, повлияни от подкрепените действия	Километри	5	0	0	0	0	2				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 1.1.3	Брой подпомогнати общи механизми за опазване на околната среда, насърчаване на биологичното разнообразие и устойчиво използване на природните ресурси	Брой	8	0	0	8	0	1				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 1.1.4	Брой институции/организации, включени в дейности свързани с околната среда	Брой	145	0	0	145	0	2				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 1.1.5	Брой участници в обученията и кампании, свързани с околната среда	Брой	1031	0	0	1 031	0	60				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 1.2.1	Брой подпомогнати инвестиции в подобряване на управлението при бедствия и превенцията на рисковете	Брой	7	0	0	6	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението

ИП 1.2.2	Брой подпомогнати инвестиции в подобряване на приспособяването и смекчаването на последиците от промяната на климата	Брой	7	0	0	1	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 1.2.3	Брой подпомогнати общи механизми за управление при бедствия и превенция на рискове и подобряване на информираността за промяната на климата	Брой	3	0	0	1	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 1.2.4	Брой институции/организации, участващи в инициативи, свързани с предотвратяване и управление на рискове	Брой	10	0	0	12	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 1.2.5	Брой участници в обучения и кампании в областта предотвратяване и управление на риска (в т.ч. маргинализираните общности и другите уязвими групи).	Брой	300	0	0	108	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 1.2.6	Население включено в мерки за защита от наводнения	Брой	350 000	0	0	255 847	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 1.2.7	Население включено в мерки за защита от горски пожари	Брой	400 000	0	0	0	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 2.1.1	Брой реконструирани / възстановени / обхванати от дейности по опазване и съхранение културни и исторически туристически обекти	Брой	25	0	0	5	1	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 2.1.2	Дължина на новите или реконструирани, или разширени пътища за достъп до природни, културни и исторически туристически обекти, велоалеи и пешеходни алеи	Брой	5,00	0	0	4,214	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 2.1.3	Брой новопостроени, или реконструирани, или разширени съоръжения и атракции, свързани с	Брой	10	0	0	12	3	0				Годишен доклад за напредъка в

	туризма											изпълнението
ИП 2.1.4	Брой изградени/реконструирани съоръжения за лица с увреждания за достъп до или вътре в подпомогнатите туристически обекти	Брой	5	0	0	3	1	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 2.2.1	Брой съвместни туристически продукти, услуги, марки, тематични маршрути	Брой	10	0	0	20	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 2.2.2	Брой на дейности, инструменти и инициативи, разработени и/или осъществени за насърчаване на устойчив туристически потенциал във включената гранична област.	Брой	10	0	1	18	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 2.2.3	Брой участници в инициативи по обучение и квалификация в областта на устойчивия туризъм	Брой	50	0	0	256	0	0				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 2.3.1	Брой трансгранични мрежи, създадени или укрепени в областта на устойчивия туризъм	Брой	5	0	3	0	0	3				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 2.3.2	Брой на културни събития, провеждани за рекламиране на културната идентичност на региона.	Брой	15	0	0	7	0	8				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 2.3.3	Брой на участниците в младежки инициативи	Брой	150	0	0	0	0	240				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 3.1.1	Подпомогнати съвместни инициативи за създаване на нови предприятия и самонаемане	Брой	2	0	1	10	0	1				Годишен доклад за напредъка в изпълнението

ИП 3.1.2	Брой участници (посочени поотделно мъже и жени) в подпомогнати инициативи по обучение и квалификация	Брой	150	0	365	682	0	190				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 3.1.3	Брой фирми получаващи нефинансова помощ	Брой	10	0	3	148	0	2				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 3.1.4	Подпомогнати инициативи за икономическо развитие и насърчаване на инвестициите	Брой	10	0	1	18	0	5				Годишен доклад за напредъка в изпълнението
ИП 3.1.5	Брой на мрежите за сътрудничество	Брой	7	0	2	16	0	1				Годишен доклад за напредъка в изпълнението

ОБЩИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

Според резултатите от самооценката, проведена от бенефициерите, може да се обобщи, че няма проекти, които да повлияят негативно върху който и да е от шестте въпроса за околната среда.

Въздействието върху отделните аспекти на околната среда се извършва чрез мерки, както следва:

За подобряване на **въздуха и климатичните условия** се постига въздействие по СЦ 1.1 “Опазване на околната среда и устойчиво използване на природните ресурси в трансграничния регион”, Специфична цел 1.2. „Предотвратяване и смекчаване на последиците от природни и причинени от човека бедствия с трансграничен характер и въздействия“ и СЦ 2.1. „Увеличаване на туристическия потенциал в региона чрез сътрудничество за по-добро опазване и устойчиво използване на природното и културното наследство“ – с насоченост към: намаляване на замърсяването на въздуха (емисии на парникови газове); устойчиво управление на енергийни ресурси и поощряване на отговорното отношение на обществото. Тези проекти допринасят и за повишаване на осведомеността на хората, относно намаляване замърсяването на въздуха и възможностите за ограничаване на климатичните промени. В допълнение, тези проекти стимулират осъществяването на отговорно отношение на широката общественост, спрямо защитата на природата. Проектите по останалите специфични цели имат неутрално въздействие, спрямо условията на въздуха и климата.

Във връзка с въздействието на проектите по **биоразнообразие, фауна и флора**, повечето от дейностите по проектите оказват неутрален ефект, тъй като не се провеждат дейности в защитени територии, а предимно за осведомяване и за изграждане на капацитет, напр. обучителни курсове за опазване на природното наследство. Очакванията са, че тези дейности ще стимулират и поощрят отговорното отношение на участниците и обществото в дългосрочен план.

Относно **водите** всички проекти, освен тези по СЦ 1.2, имат неутрален или никакъв ефект върху екологичните условия на водните обекти и ресурси. Изпълнението на проектите по СЦ 1.2 осигурява силно позитивно въздействие на физическото и екологичното състояние на речните системи, водни обекти и водни ресурси, в дългосрочен план. В допълнение, предвидените дейности по насърчаване на устойчивото управление на водните ресурси имат влияние върху екологичното състояние на водните тела и като цяло върху качеството на живот в трансграничния регион.

Относно **почвите**, повечето проекти имат неутрален ефект по опазване на почвените ресурси. Проект по СЦ 1.1. допринесе за използването на нов (по-бърз и по-евтин от традиционния) подход за проверка на околната среда. Като пилотен инструмент се разработва мониторинг на почвите чрез иновативна методология. Проектът осигури необходимото полево оборудване, обучение и обмен на ноу-хау между участниците в проекта, разработване на стандартен протокол за прилагане на магнитната методология при картографиране на замърсените почви. Развитието на добри практики допринася за устойчивата употреба на почвените ресурси.

Позитивното въздействие спрямо **населението и човешкото здраве** е свързано с резултатите от осъществяване на проектите по СЦ 1.2, докато останалите проекти оказват неутрално влияние. Всички мерки ще

доведат до повишаване на безопасността на местното население чрез намаляване на риска от животозастрашаващи бедствия, избягване на наводнения на природни зони по реките и удавени животни, които са предпоставка за разпространение на болести, в т.ч. на стотици километри от действителната наводнена зона. Проектите по ПО 1 допринасят за отговорното отношение на широката общественост спрямо различните видове замърсяване на въздуха, водата и почвата. Те стимулират прояви на отговорно отношение на обществото, спрямо контрола върху здравните рискове и бедствията, свързани с промяната на околната среда.

Върху **културното и природното наследство и ландшафти** позитивно въздействат инвестиционните проекти по ПО 2 подкрепящи опазването, възстановяването и надграждането на природните и културно-историческите обекти. В допълнение планираните „меки“ мерки, свързани с природното и културно-историческо наследство (вкл. обучения, курсове, културни събития, информационни материали и др.) допринасят за повишаване на осведомеността и познанията на широката общественост за значението на богатото културно-историческо наследство и за опазването на природата.

Като заключение може да се обобщи, че проектите по ПО 1 „Околна среда“ са тези, които оказват положително въздействие върху 5 аспекта на околната среда, с изключение на Културно / Природно наследство и ландшафт, където най-силно въздействие оказват изпълняваните проекти по ПО 2 „Туризъм“. Проектите, които обхващат дейности за повишаване на осведомеността, показват значимо позитивно въздействие спрямо всичките шест аспекта по околната среда и свързаните с тях въпроси.

Всички препоръки, изложени в становището по екологична оценка, изготвени от Министерството на околната среда и водите на Република България, са стриктно спазвани във всеки етап на кандидатстване, оценка и подбор на проектите, предложени за финансиране по ИНТЕРРЕГ – ИПП програмата за трансгранично сътрудничество Република България – Република Северна Македония за 2014 — 2020 г.

Като се има предвид гореизложеното, може да се заключи, че за настоящия момент не е необходимо предприемане на корективни мерки, тъй като всичките финансирани проекти са в съответствие с очакванията на отчета за ЕО и нито един от тях няма да окаже негативен ефект върху околната среда по поставените шест екологични проблеми.